

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Árkosy Lilla Anna

Az árujelzőktől a védjegyig

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető: Prof. Dr. Jakab Éva

tanszékvezető, egyetemi tanár

Szeged

2019

Tartalom

I. A doktori értekezés háttere, tárgya és felépítése

1. A kutatási feladat azonosítása, a kutatás indokai és célkitűzései

Kutatásom tárgya az emberi szellemi alkotói tevékenység eredményeként létrejött alkotások és a védjegyek jogi védelmének a kialakulása. Választásom szempontja volt egyrészt a személyes érdeklődésem, illetve emellett e téma feldolgozatlansága is indok volt a témaválasztásnál.

Kutatásom célkitűzése legfőképp a védjegy, mint jogintézmény létrejöttének a bemutatása volt. Igyekeztem minden releváns előzményt feltárni, amely bármennyire is hatással volt a védjegyek létrejöttére. Doktori értekezésem írásakor legfőképp arra a kérdésre kerestem a választ, amelyre az egész dolgozat is koncentrálni fog, hogy hogyan jutunk el az árujelzőktől a védjegy jogintézményének megjelenéséig?

2. Anyaggyűjtés és az alkalmazott kutatási módszerek

Az általam igénybe vett kutatási módszerekre rátérve: a jogtörténeti megközelítés az ókortörténetnek, a védjegyjog kialakulásával kapcsolatos magyar tételes jogi szabályozásnak, törvénycikkeknek valamint a témával összefüggő nemzetközi jogi szabályoknak az elemzésekor került alkalmazásra.

A jog-összehasonlító kutatási módszert az európai uniós szabályozás, valamint a nemzetközi egyezmények elemzésekor alkalmaztam. Ezzel kapcsolatban eredményként arra a megállapításra jutottam, hogy az egyes országok rendkívül teljes körűen, egymással összhangban szabályozzák a védjegy jogintézményét, amelynek oka az 1883-as Párizsi Uniós Egyezmény, amely révén az iparjogvédelem nemzetközivé vált. Így a nemzeti szabályozások azonossága lett a főszabály. Azaz, minden részes államnak eleget kell tennie jogharmonizációs kötelezettségének, így tagállami rendelkezéseiket kötelesek ennek fényében kialakítani.

3. Az értekezés átfogó bemutatása

I. fejezet A szellemi alkotások koncepciója az ókorban

Ebben a részben, a szellemi alkotásokra és az ókori piacokra vonatkozó speciális szabályokat ismertettem. A szellemi alkotás és a szellemi tulajdon filozófiai alapjaival kezdtem, majd rátértem a testetlen dolgokon fennálló tulajdon ókorban kidolgozott fogalmára. Szellemi

tevékenység végzésére és szellemi alkotások létrehozására számos példát taglaltam az ókorban. A szellemi alkotásokkal összefüggő szabályok rendszertelenül, még nem egységes jogterületként voltak jelen. A dologi jog és a kötelmi jog szabályai között is találhattunk szellemi alkotásokra vonatkozó rendelkezéseket, így az ókori dologi jogi és kötelmi jogi rendelkezéseket elemeztem. A dologi jogban a tulajdonszerzés kapcsán merültek fel ilyen jellegű regulák, például a festményekre speciális szabályokat alkottak már az ókorban is, amely iránymutatásul szolgált a későbbi jogalkotás részére is. A dologi jogon belül a tulajdon és annak megszerzésével kapcsolatos dologegyesülési szabályok és a feldolgozás rendelkezései, míg a kötelmi jogon belül a megbízási szerződés és a vállalkozási szerződés egyes regulái vonatkoztak szellemi alkotásokra. Azaz már az ókorban léteztek olyan szerződések, amelyek teljesítésének eredményeként szellemi alkotás jött létre. Ezek létrehozását követően sor került e termékek forgalmazására és különféle jelzetekkel történő megjelölésére, illetve hamisítására is.

Igyekeztem feltárni, hogyan oldották meg az ókorban a különböző személyek tulajdonában álló dolgokból létrejövő szellemi alkotások védelmét. Valamint kutattam az ókorban kidolgozott megoldásokat a szellemi tulajdon védelme érdekében. Ugyan nem volt még egységes szabályozás az ókorban a szellemi alkotásokra vonatkozóan, mégis esetenként védelemben részesültek a különféle szellemi alkotások.

II. fejezet Az alkotók védelme az ókori Rómában

Az alkotók védelmével összefüggésben a legtöbb szerző az ókori művészek jogi védtelenségét és csupán azok erkölcsi védelmét hangoztatta. Viszont mind az *actio iniuriamum*, mind az *actio furti* jogi úton biztosított védelmet az ókori alkotók számára. Csak ekkor e jogi védelmet biztosító eszközöket még nem konkrétan a szellemi tulajdon vagy szerzői jog védelmére szolgáló kereseteknek tekintették. Maga a szellemi érték valóban nem részesült védelemben, azonban a szellemi munkát megtestesítő dolog révén mégis jogi védelmet kapott.

Az *iniuria* tehát egy olyan *delictum* volt, amely szabad ember személyiségi jogainak, becsületének, jó hírének valamint testi épségének szándékos és célzatos megsértésére irányult. *Iustinianus* is említette tankönyvében, az *Institutióiban*: „És végre köztudomásúlag sok más módon is el lehet követni személysértést.” E módok közé tartozott az is, amikor az adott műalkotás létrehozójának a becsületét vagy hírnevét sértették, azzal, hogy nevét helytelenül, vagy egyáltalán nem tüntették fel, továbbá, ha az elkövető sajátjaként tüntette fel más alkotását.

Szintén az ókori szerzők védelmét szolgálta egy másik kereset: az *actio furti*, a lopás

keresete, amellyel a kézirat ellopása esetén perelhetett a mű megalkotója. Ekkor e cselekményeket más személy személyes dolgaiba történő beavatkozásnak, becsületsértésnek tartották, és nem a modern értelemben vett szerzői jogosultságok megsértésének. A tulajdonjog, mint jogosultság és jogintézmény elismerésével, a lopás (*furtum*) büntetése is hamar elismerést nyert. Itt is sérült a szerző műhöz való jogosultsága, továbbá mai szóhasználattal élve a műalkotás létrehozójának a szerzői és vagyoni jogai is csorbát szenvedtek. Azonban dogmatikai problémába ütközünk, ha ezt közelebbről megvizsgáljuk, mivel a lopás csak ingó és testi dologra irányulhat, amely más tulajdonában van. Éppen ebből kifolyólag kérdéses, hogy a szerző kéziratának engedély nélkül történő publikálása lopásnak minősül-e. Adott kézirat tulajdonosa, akitől ellopták művét halmozva indíthatta meg az *actio furti* mellett a *rei vindicatio* tulajdoni keresetet, és követelhetette vissza saját kéziratát. A szellemi érték külön ugyan még nem részesült jogi védelemben, mégis az alkotók bizonyos esetekben kaphattak jogi védelmet.

Napjainkban kétféle jogosultság kapcsolódik az alkotók nevéhez. Ezek közül a pozitív jogosultság, hogy az alkotó, mint az adott dolog létrehozója kerüljön feltüntetésre saját műalkotásán. A másik, vagyis a negatív jogosultság az, hogy olyan műveken ne szerepeljen a neve, amelyeket nem az adott személy alkotott. Az előbbit nevezzük a névfeltüntetés jogának, amely számára a legtöbb mai ország speciális törvényi rendelkezés révén biztosít védelmet, míg az utóbbira csupán az általános törvényi rendelkezések vonatkoznak. Mindkét jogosultság ismert volt az ókori Rómában is, azonban csupán társadalmi normaként, állami kikényszeríthetőség nélkül tartották számon e jogokat.

Amikor a könyvkiadás virágzása megindult és a könyvesboltokban lévő művek szerzősége anyagi problémává változott, kialakult a plágium fogalma. Ebben a korban a plágium terminológiával éltek abban az esetben, ha valamely szerző névfeltüntetéshez fűződő joga sérült. Azaz plágiumot követett el egy személy, ha egy másik alkotó művét sajátjaként mutatta be, illetve ha az alkotó nevének feltüntetése nélkül idézett egy műalkotásból. Vagyis az ókorban a szellemi tulajdonnal kapcsolatos jogtalanságokat, az úgynevezett „szellemi lopás” jelenségét a plágium (*plagiatum*) fogalma alá sorolták. Maga a plágium kifejezés Martialis tollából ered:

„*et, cum se dominum vocabit ille,/dicas esse meos manumque missos./hoc si terque clamitaris,/inpones plagiariopudorem.*”

Eszerint „szerzőnek, ha saját magát nevezné, mondd, hogy én vagyok, én engedtem útra. Négyyszer-öttször is ezt kiáltsd, bizonygasd, hogy szégyelje magát a plagizátor!” Mégis ekkor inkább lopásnak (*furtumnak*) minősítették, ha bárki más személy alkotását a sajátjának

mutatta be.

III. fejezet Szerzői jog gyökerei az ókorban

Kérdés, hogy a szerzői jog fejlődése mikor kezdődött el? A legtöbben úgy vélik, hogy a XV. században indult e fejlődés és a modern értelemben vett szerzői jog nem létezett az ókori Rómában. Ezzel az állítással maradéktalanul egyetértek, viszont a szerzői jog létrejöttének az előfeltételei elkezdtek már az ókorban kialakulni. Arra jutottam, hogy a jogforrásokban nincs utalás arra vonatkozóan, hogy jogilag meghatározták volna a szerzőket és művészeket megillető jogosultságokat. Ennek hiányában viszont maradtak fenn irodalmi valamint filozófiai források, amelyek utalnak a szerzőket megillető jogok sérelmére. Például Martialnál jelent meg a hamisítás egyik esete, amely ekkor abban nyilvánult meg, hogy másztüntettek fel szerzőként az alkotáson, mint aki azt valójában létrehozta. Itt véleményem szerint nem az alkotó nevével való visszaélés történt, hanem inkább az alkotói név valósfeltüntetésének az elmaradása és a hamisító nevének a feltüntetése valósult meg a művészeti alkotáson. Ezt a jelenséget el kell határolni attól, amikor egy szerző nevével élnek vissza, azaz a neve alatt megjelentetnek egy rossz minőségű, silány munkát, amely esetleg már addig kialakult hírnevét is csorbítja.

IV. fejezet Eredet- és áruhamisítás az ókorban

A hamisító vagy egyéb jogellenes cselekmények visszaszorítása érdekében jelentek meg az ókori piacfelügyelői szabályok, amelyek már ekkor tiltották az áruhamisítást. Ebben a részben a védjegyek ókori előzményeinek létezésére kerestem a választ. Igyekeztem feltárni, hogyan oldották meg az ókorban a fogyasztók és a piaci forgalomban résztvevő termékek védelmét. Valamint kutattam az ókorban kidolgozott megoldásokat az áruhamisítás visszaszorítása érdekében. Az áruhamisítás jelensége igen hamar felbukkant, a kereskedők már a kezdetektől fogva igyekeztek minél nagyobb hasznot szerezni. A méretesebb nyereség érdekében számtalanszor előfordult, hogy hamisított árucikkek is bekerültek a gazdasági forgalomba.

Az ókori Görögországban az agoranomosok voltak a piactér felügyelői, ők vigyázták többek között az adásvételi ügyletek lebonyolításának a rendjét. Az agoranomoszt számos antik szerző említi, többek között részletezik, hogy megközelítőleg százhusz városban működött piacfelügyelő. Athénban öt piacfelügyelőt sorsoltak. Ezt a viszonylag magas „hivatali létszámot” feladataik sokszínűsége és az athéni piac zsúfoltsága indokolta: „az összes árucikkre felügyeljenek, hogy csak tiszta és hamisítatlan cikkek kerüljenek eladásra.” Az árucseré-forgalomban résztvevő összes árucikkre felügyelni rendkívül nehéz, szinte

lehetetlen feladat. Az athéni törvény általánosságban nagymértékben mentes volt a technikai komplexitástól. Ez megmutatkozik az athéni kereskedelemmel kapcsolatos szabályozásban is. Az athéni agorán érvényben lévő piacfelügyelői törvények vonatkoztak minden piacon eladásra kínált árura, monopolhelyzetet teremtve a valódi termékek számára, hiszen az agoranomosok kizárták a kereskedelmi forgalomból a hamisított árukat. Ezek az áruhamisítást tiltó piacfelügyelői szabályok hasonló funkciót töltek be a kereskedelemben, mint napjainkban a minőségtanúsító, emellett árueredet- és származásjelző védjegyek, amelyek szintén a hamis termékek számának minimális szintre történő csökkentését célozzák. Ezeknek az agoranomosok által lefektetett hamisítást tiltó szabályoknak a jelenléte alátámasztja azt a tényt, hogy az ókorban ugyanolyan problémák merültek fel a hamisított árukkal összefüggésben, mint a mai világunkban. A hamis termékek kiszűrése rendkívül nehéz feladatot jelent a hatóságok számára a modern világban. Nehezíti a hatóságok dolgát napjainkban a fejlett technológia és ipar megjelenése, amely révén az eredeti árukhoz nagyon hasonló utánszolgákat, hamisítványokat hoznak létre a hamisítók. A modern technológia hiánya ellenére szintén meglehetősen nehéz helyzetben voltak az agoranomosok is, hiszen a hamisítások és piaci csalások felderítése nem volt könnyű az ókori Görögországban sem. E csalárd cselekmények révén eladhatóak voltak a kevésbé friss termékek is, megtévesztve ez által a jóhiszemű vevőket. A görög piacfelügyelők széleskörű feladatainak létrejöttét éppen ezek az emberi magatartások hívták életre. Olyan méreteket mégsem öltött az áruhamisítás, hogy védjegyek által biztosított jogi oltalom legyen szükséges az ókorban. Viszont ezek az áruhamisítást tiltó szabályok mindenképpen a védjegyek előzményeinek tekinthetők.

Az árucseré-forgalomban részt vevő áruk kontrollja volt a legjelentősebb feladata a piacfelügyelőknek. Ezt bizonyítja Arisztotelész írása is: „az ő feladatukká teszik a törvények, hogy az összes árucikkre felügyeljenek, hogy csak tiszta és hamisítatlan cikkek kerüljenek eladásra.” Ennek során arra kellett ügyelnie az agoranomosznak, hogy ne kerüljenek hamisítványok a piacra. Továbbá figyelniük kellett a hamisított termékek mellett a hamisító személyek törvénybe ütköző cselekményeit is. Erre utalt Athenaeusz is, amikor egy olyan törvényt említett, amely tiltotta a halárusoknak, hogy vízzel locsolják az eladandó halat, ugyanis ha azt folyamatosan vizezték, frissebbnek tűnt. Az ilyen cselekmény pedig már hamisításnak minősült. „Mert aki bármely dolgot meghamisít a piacon, az hazudik és csal, s amikor az isteneket is tanúl híva esküszik, dacolva a piacfelügyelők törvényeivel és tiltásaival, sem az emberek előtt nem szégyelli magát, sem az isteneket nem féli.” Platónnál is olvasható tehát, hogy megjelenik a hamisított áruk forgalmazásának tilalma és az Athenaeusz által említett törvény kiemelte, hogy a kevésbé friss hal vizezése törvénybe ütköző

magatartásnak minősült.

Az agoranomosok sokrétű feladatkörének jellege tartalmazta az ókori társadalmakat jellemző különlegességeket, azaz a politikai, vallási, gazdasági valamint jogi szektorok összeolvadását. Vagyis ekkor védjegyoltalom hiányában, állami felügyelet révén igyekeztek oltalmat biztosítani a piacon szereplő termékek és az azokat vásárlók számára. Ez a miatt is volt, hogy nem létezett elkülönült gazdasági szféra, hanem az csupán egyéb társadalmi viszonyokba beolvadva jelent meg. Ezt rendkívül jól tükrözi az agoranomosz piacrendészeti-, büntető és jogszolgáltató feladatköre. Az árucere-forgalom során kialakuló egyenlőtlenségek kiküszöbölése érdekében nagymértékű állami ellenőrzésre volt szükség, amelyet az *agoranomoi* tisztségével valósítottak meg az ókori Athénban.

Az athéni agorán érvényesülő piaci normák alkalmazandóak voltak az összes eladásra kínált termékre, vagyis az agoranomosok kizárták az árucere-forgalomból a hamisított portékákat.

Ez előbbi ókori áruhamisítást szabályozó piaci rendelkezések ugyanolyan funkciókkal bírtak a kereskedelemben, akár csak ma a minőségtanúsító, illetve árueredet- és származásjelző védjegyek, amelyek ugyanúgy a leutánczott áruk számának minimálisra való csökkentését szorgalmazzák. Ezeknek a görög piacfelügyelői reguláknak a létrejötte bizonyítja, hogy az ókorban hasonló problémák léptek fel a hamisított termékek vonatkozásában, mint napjainkban. Manapság a hamisító ugyanúgy jár el, mint más üzletemberek. Célja, hogy olyan árut alkosson, amely megfelelően utánoz és élethűen visszaad egy sikeres másik árut, olyan szinten, hogy a vásárlóban azt az érzést kelti, hogy az adott termék eredeti. A technikai fejlettség erre a hamisítót olyan mértékben képessé teszi, hogy sokszor a védjegyjogosult is nehezen képes különbséget tenni. A hamisított áruk értékesítésekor veszélyt jelent a vásárlók megtévesztése is, viszont gyógyszerek vagy egyéb gyógyászati eszközök hamisítása jelentősebb károkat is okozhat. Aggasztó továbbá hogy a szervezett bűnözés is egyre jelentősebb szerepet vállal a hamisítványok kereskedelmében és gyártásában egyaránt. Jogellenes cselekmény a keresleten felül történő gyártás is. Ennek értelmében a gyártó legálisan gyárt árukat a védjegyjogosult számára viszont ez utóbbi tudta nélkül sokkal nagyobb mennyiséget állít elő a megrendelnél.

Az ókori Rómában szintén piacfelügyelői (*aediles curules*) szabályok létrehozásával meghatározott információk közlésére kötelezték az eladókat az adásvétel tárgyát illetően. Ez az információszoolgáltatási funkció a napjainkban alkalmazott védjegyeknek is az egyik legfontosabb feladata, hiszen a védjegyek is tömörített információkat szolgáltatnak az általuk megjelölt termékről. Továbbá kiemelendő, hogy a védjegy információs funkciója abban

nyilvánul meg, hogy a védjeggyel ellátott áruról tömörített, szimbolikus információkat továbbít a felhasználó részére. Ez nem egy minden részletre kiterjedő tájékoztatás, hiszen a védjegy csak tömörített információkat juttat kifejezésre, amely szimbolikus jellegéből is adódik. E fejezetben elemeztem, hogy az *aedilis curulis* által megalkotott piacrendészeti szabályok ugyanolyan jelentőséggel bírtak az ókorban, mint ma a védjegyek, azaz információ adására kötelezték az eladókat a vevő számára az adott termékekről. Ha maga a védjegy jogintézménye még nem is létezett ekkor, annak funkciói, amelyek végül életre hívták e jogintézmény megalkotását, már egyértelműen jelen voltak. A védjegy információszoolgáltatási funkcióját az *aedilis curules* szabályai a kor elvárásainak megfelelően ellátták. Rendelkezéseikkel meghatározott információk szolgáltatására kötelezték az eladókat, így még nem volt szükség védjegyre, mivel az árusok különféle módokon, szóban vagy írásban tájékoztatták a vevőket.

E kezdetleges piaci szabályok által biztosított védelem nem indokolta a védjegy révén kapható jogi oltalom létrehozását. Ennek ellenére különféle megjelölések alkalmazása vált szokásossá a piacokon. Ezek azonban még csak a védjegyek és árujelzők elődeinek tekinthetők. A kialakult piaci szokásokat megerősítve, az *aediles curules* megalkotta saját piaci rendelkezéseit, amelyek e korszaknak megfelelő információszoolgáltatást és védelmet biztosítottak a fogyasztók számára. Ekkor tehát még nem léteztek az árucere–forgalomban alkalmazandó védjegyek vagy egyéb árujelzők, hanem a legkülönfélébb módokon igyekeztek tájékoztatni az árusok a fogyasztókat a piacon az általuk eladni kínált áruról. Valószínűleg azért sem volt szükséges még ekkor a védjegyek alkalmazása, mert a kereskedelem még jóval csekélyebb méreteket öltött, mint napjainkban.

Nagy jelentőséggel bírtak a piacok az ókori Rómában, hiszen itt találkozott a kereslet és a kínálat. Nem voltak akkoriban védjegyek, reklámok, hirdetések, valamint marketingtechnika. Mindenki a piacon tudta a dolgait értékesíteni, vagy megvenni azt, amire éppen szüksége van. Azonban nem csak gazdasági, kereskedelmi szerepe volt a piactereknek az emberek életében, hanem szociális funkciója is. A piacok szociális szerepe, az ottani vallásgyakorlás, a piac szakrális funkciójának köszönhetően alakult ki. Különböző nagy vallási ünnepekhez meghatározott időpontokat kötöttek az évben, ekkor nagyobb vásárokat is tartottak, ahol nagy embertömegek vettek részt. Egyébként heti piacokat tartottak. Az *aediles curules* olyan tisztségviselői voltak Rómának, akik az *urbs* közrendjére felügyeltek. Piacfelügyelői működésük ez előbbi feladatkörükön belül nagy jelentőséget kapott a tisztség szakrális gyökerei ellenére. Az eladói kellékszavatosság jogintézménye, az eladói információszoolgáltatási kötelezettséget előíró vásárrendészeti szabályaik és az ezekhez

kapcsolódó bíraskodási joguk keretében alakult ki. E szabályok létrehozásával ugyanis meghatározott információk közlésére kötelezték az eladókat az adásvétel tárgyát illetően. Ez az információszoolgáltatási funkció a napjainkban alkalmazott védjegyeknek is az egyik legfontosabb feladata, hiszen a védjegyek is tömörített információkat szolgáltatnak az általuk megjelölt termékről. Az általa megjelölt áru származásával, eredetével, vagy akár minőségével kapcsolatos információkat tudott meg az ókori fogyasztó a piacokon alkalmazott jelzéseknek köszönhetően.

Fontos volt annak a feltüntetése is, hogy a rabszolga honnan származott, mert gyakran ez meghatározó volt amiatt, hogy a rabszolga milyen munkákat tud végezni. Az *edictum* is figyelembe vette ezt, hiszen kötelezte az eladókat arra, hogy közöljék a vevővel rabszolgájuk nemzetiségét. Ezek mellett egy rabszolgatartónak is érdemes volt tudnia, hogy az általa árusított termék honnan származik, hisz az azonos eredetű rabszolgák tartása ugyanazon helyen akár kellemetlenségeket is okozhatott.

Ulpianus a rabszolga nemzetiségét csak azért tartotta lényegesnek, mert az ő korában meghatározott nemzetiségűekkel szemben bizonyos előítéletek érvényesültek. Az aediliszek kötelezővé tették a származás feltüntetési kötelezettség megalkotásával a származásjelzést. Ez a mai védjegyeknek fontos funkciója, ami most visszaköszön az ókorból. Ez már a harmadik védjegyfunkció feltűnése az ókorban, az információszoolgáltatási és minőségjelző funkció előzményének a megjelenése után. Ahogyan ma is, vagy elrettentette a vevőt a vásárlástól, vagy ösztönözte vásárlásra az adott rabszolga nemzetisége, illetve az áru eredete.

V. fejezet Iparjogvédelem: védjegy

E fejezet a leghangsúlyosabb a dolgozatomban. Ebben a részben elemeztem a védjegyek történetét. Azaz, a felvázolt előzmények után, hogyan jöttek létre a védjegyek, hisz szellemi alkotásnak tekinthető egy természetes személy által kitalált ábra, minta, megjelölés is. Az általam elemezni kívánt, védjegyjog által szabályozott védjegyek az árujelzők csoportjába tartozó megjelölések, amelyek történelme egyidős a kereskedelem történelmével. Azzal szorosan összekapcsolódik, hiszen bizonyos ábrákat már az ókorban alkalmaztak. A kereskedők, iparosok a kereskedelem lebonyolítása során már törekedtek arra, hogy saját áruikat valahogy megjelöljék, így más iparosok által forgalmazott áruktól meg tudják különböztetni azokat a vásárlók.

A kereskedelmi ügyletek során eladott áruk tehát gyakran tartalmaztak a kereskedők által alkotásaikon feltüntetett megjelöléseket, amelyek információkat szolgáltatottak a megjelölt

alkotásról és annak eredetéről. E törekvésekre utaló jelek már az ókorból fennmaradtak. Többek között ezt támasztják alá a Korinthosz közelében lévő településeken fellelt legalább négyezer éves fazekakon és cserépedényeken megtalálható jelek is, amelyek az előállító iparos szimbóluma, megjelölése, és amelyet minden általa gyártott alkotásra rárakott. Azért látta el saját szimbólumával alkotásait a korinthoszi iparos, hogy azokat a vásárlók meg tudják különböztetni a kereskedelemben résztvevő, más által gyártott árutól, és fel tudják ismerni a jellegzetes megjelölésekkel ellátott, minőségi iparos árukat.

Az ókori árujelzők gazdag anyagából az alábbiakban három tipikus és a gazdasági életben, az árucere–forgalomban releváns, központi jelentőséggel bíró példát emeltem ki: az amphorák, a borok és a téglák árujelzéseit. Az amphorák a kereskedelemben alapvető élelmiszeri cikkek (olaj, bor, halszószt stb.) szállítására szolgáltak. A termelő és a forgalmazó „védjegye” a fogyasztók tájékozódását és a minőségvédelmet nagyban elősegítette. A bor az ókorban az egyik legfontosabb népelelmiszeri cikk volt, hisz az ivóvíz higiéniai problémáit a bor fertőtlenítő hatásával oldották meg. A tömegfogyasztást kiszolgáló olcsó borok mellett azonban igen jelentős piaca alakult ki a minőségi boroknak. Jogi probléma ezekkel összefüggésben alakulhatott ki, ha a bort tartalmazó edényen feltüntetett minőséget meg sem közelítette a tárolóban lévő nedű. A magasabb árfekvésű minőségi borokat a tengeren túlra, távoli tartományokba is exportálták. Ezen a piacon az árujelzés és az áru–hamisítás mindig jelen volt. Tanulságos ezért betekinteni a borok világába is. Emellett a téglák az építőipar számára alapvető árucikket képviseltek: a minőségvédelmet az igényes előállítók árujelzésének révén is próbálták tartani.

A középkori céhrendszer kialakulásával fellendült az ábrák mindennemű használata, ugyanis minden céh saját céhjelet tüntetett fel az általa előállított alkotásokon, sőt bizonyos esetekben a hatóságok elrendelték, hogy egyes készítményeket olyan megjelöléssel lássanak el, amely alapján felismerhető, beazonosítható azok gyártója.

A védjegy jog fejlődéstörténete szorosan összefügg a kereskedelem valamint az ipar alakulásával. A hazai jogalkotás már a XVIII. század elejétől kezdődően figyelmet fordított a kereskedelem szabályozására, viszont addig jogforrásként a városok statútumai illetve az idáig felhalmozódott kereskedelmi szokások szolgáltak. Így hazánkban a kereskedelemben kialakult szokás illetve a különböző városok által kiadott statútumok képezték a kereskedelmi jog alapját. A védjegy jog kialakulásának előfeltétele volt a kereskedelmi jognak a létrejötte, hiszen e foglalkozással kapcsolatban kezdtek el alkalmazni különböző megjelöléseket. E kettő közötti kapcsolat lényege az, hogy kereskedelem során kibontakozó árucere–forgalom hívta életre az árujelzők és védjegyek kialakulását.

Világszerte kezdtek létrejönni a védjegy törvények: 1857-ben Franciaországban, ezt követően Angliában, 1868-ban Olaszországban, 1870-ben Németországban, 1879-ben Romániában. Joghézag jelentkezett hazánkban azon szabályok terén, amik az olyan társadalmi viszonyokat rendezték, amelyek az emberek új ötletét tartalmazó szellemi alkotások létrehozásának valamint felhasználásának módjait szabályozták. Tehát e jogterületnek, azon belül is az iparjogvédelemnek és a szerzői jognak a létrejöttének az előfeltétele volt a kereskedelemnek és a kereskedelmi jognak a kialakulása.

A növekvő termelés és a piacokon résztvevő áruk számának a növekedése szükségessé tették azok egymástól történő megkülönböztetését a kereskedelem során. A gazdálkodás illetve az árucseré-forgalom, az egyes személyek, államok közötti adásvételi és egyéb ügyletek hamar globálissá váltak, átléptek az országhatárokon, nemzetköziesedtek, így az országok a többi ország szabályaival megegyező, egységes, univerzális rendelkezések megalkotására és saját nemzeti szintű jogrendszerükbe történő beépítésére kényszerültek.

A védjegy történeti visszatekintés azt kívánta bemutatni, hogy az árujelzők a piaci környezet és az árucseré-forgalom változásával, hogyan tettek szert egyre nagyobb jelentőségre. A védjegy fogalmi elemei és a hatályos jogunkból ismert oltalom fokozatosan, lépcsőről lépcsőre alakult ki. A hazai jogszabályi környezet alakulására nagy befolyással bírtak a nemzetközi egyezmények, a más európai országok nemzeti szabályozásából nyert tapasztalatok és a jogélet által fölvetett, a bírói ítéletekben kikristályosodó gyakorlat.

Az értekezés további részében a teljesség igénye nélkül hazai és külföldi, valamint az Európai Unió Bíróságának joggyakorlatából kiragadott jogeseteket vontam elemzés alá. Az általam választott országok konzekvens bírói gyakorlatának bemutatására a dolgozat terjedelmi korlátja keretét szabott, ebben a kérdéskörben újabb kutatásokra is szükség lenne. Csupán néhány érdekes nemzetközi és hazai jogesetet elemzésére vállalkoztam.

II. Felállított tézisek:

1. Az emberi alkotói tevékenység kibontakozásakor a dologi jogi vagy a személyiségi jogi oldal a hangsúlyosabb?

E kérdésre is kerestem a választ, hogy az alkotó joga vagy az anyag tulajdonosának a joga „erősebb”? Vagyis melyik jogosultság rontja le a másik érvényesülését? És ehhez kapcsolódik a másik kérdésem is, vagyis, hogy a különböző korszakokban a dologi jogi oldal vagy a személyiségvédelem a hangsúlyosabb e kettő jogosultság kollíziójakor? Ezzel összefüggésben megállapítható, hogy rendkívül nehéz volt áttérni az idők folyamán a dologszemléletről az értékszemléletre, amely már rendkívül modern felfogást tükröz. Ennek alapján eleinte a dologi jogi oldal volt az erősebb és a főszabály az volt az ókorban, hogy akié a dolog, azé az arra létrehozott alkotás is. Kivételesen a festményekre nem vonatkozott a főszabály és a festmények esetében az értékszemléletet szem előtt tartva a festőé lett a kép. Végül az idő előrehaladtával egyre erősödött a személyi oldal, egyre inkább elismerést nyert maga a szellemi érték annak hordozójától függetlenül.

Emellett vizsgáltam, hogy az adott szellemi alkotás megrendelőjének továbbra is tekintettel kell-e lennie az alkotást létrehozó személy, vagyis az alkotó jogaira? Mivel a megrendelés után az alkotó átruházza alkotása tulajdonát a megrendelőre, így ez utóbbi már főszabály szerint bármit megtehet sajátjával, amíg másokat nem sért.

2. Vannak-e ókori előzményei az árujelzőknek, a védjegyeknek legalább azok funkcióit tekintve?

Magának a védjegynek, mint jogintézménynek rendkívül sok funkciója van, amely védjegyfunkciók az idő múlásával egyre inkább bővültek. Kérdéses, hogy ezek a funkciók mikor jelentek meg? Védjegyről ugyan nem beszélhetünk a XIX. századig, mégis kutatásaim eredményeként arra jutottam, hogy a modern értelemben vett védjegy bizonyos funkciói már az ókorban megjelentek. A védjegyeknek eleinte csupán három fő funkciója volt: a származás- és minőségjelzés, a megkülönböztetés, illetve az információszolgáltatás biztosítása. A származást jelző funkció a megjelölt áru származásával, és eredetével kapcsolatos, amelynek köszönhetően ma a védjegy tájékoztatja a vásárlókat, hogy melyik cég gyártja az adott árut. Fontos funkció emellett a minőségi garancia, amely meghatározott áruminőséget garantál és a megkülönböztető-képesség, amely révén különbség tehető az egyes áruk között a védjegy segítségével. A védjegy megkülönböztető funkciójának köszönhetően képes arra, hogy árukat és szolgáltatásokat megkülönböztessen más áruktól és szolgáltatásoktól, és a védjegy e jellemzőjén alapul a gazdasági életben részt vevő

versenytársak közötti verseny, illetve a fogyasztók ez alapján tudnak választani és tájékozódni, továbbá ma ez a törvényi szabályozás legfontosabb eleme, a védjegyek alapvető követelménye. Így a védjegyek véleményem szerint e megkülönböztető funkciója a leglényegesebb. Fontos az információszoigáltató funkció is, hiszen a védjegy tömörített információkat tartalmaz, azonban ez nem válik el élesen az előbbi funkcióktól.

Lényeges a későbbiekben az üzletszerző funkció is, amely jelentős mértékben növeli az áru értékesíthetőségét. E funkció leginkább akkor kerül előtérbe, amikor új versenytárs tűnik fel a piacokon, hisz a fogyasztók nagyobb bizalommal veszik a már jól bevált védjeggyel ellátott árukat, szemben az ismeretlen árukkal. A védjegyek üzletszerző funkciójának rendkívüli jelentőségét támasztja alá a volt szocialista országok külkereskedelmének statisztikája, amely szerint a védjegyes árukat 15–20%–kal magasabb áron el lehetett adni, mint a védjegy nélküli, semleges árukat. Emiatt a frissen megjelenő versenytársaknak muszáj igyekezniük megfelelő reklám- és marketing tevékenységet folytatniuk, amely megvalósításához nyújtanak segítséget a védjegyek. A kapitalista viszonyokban egy adott védjegyjogosult vállalat profitjának állandóságát vagy akár növelését biztosítják a védjegyek.

A védjegyek egyes funkciói feloszthatóak az alapján is, hogy az összes védjegynél előforduló vagy csak bizonyos védjegyekhez és esetlegesen kapcsolódó funkcióról beszélünk, amely értelmében a védjegyek fő funkciói a védő, a megkülönböztető, a minőségjelző és a reklámfunkció, míg ma a védjegy esetleges funkciói közé sorolható az eredetjelző funkció, az eredetiség, különlegesség tanúsításának funkciója, a vállalatjelző, piacfelosztó, esztétikai funkció és a társadalmi környezet jelzésének a funkciója.

A vállalatjelző funkció értelmében a védjegy jelenti, és teremti meg a kapcsolatot az általa megjelölt áru, szolgáltatás és az azt gyártó vállalkozás között. A védjegyekhez sokszor kötődik egy bizonyos minőség vagy speciális tulajdonság képze, amelyből kifolyólag a fogyasztók általában a valamely védjegymegjelöléssel ellátott árut veszik meg előszeretettel. E minőségvédelmi funkció nem tartozik a védjegy jogi funkciói közé, inkább gazdasági jellegű, hisz lehetetlen annak az állandó kontrollja, hogy a védjegyeket csak jó minőségű árukra, szolgáltatásokra vonatkozóan alkalmazzák. Egy védjegy igazából egyfajta biztosítékot is jelent a vásárló számára, hogy jó minőségű árut kap, és így érdemes akár többet is fizetni érte, vagy beszerezni azt, akkor is, ha ez több nehézséggel jár.

Negyedik fő funkcióként a reklámfunkció érdemel említést, mivel a védjegyek a reklámozás legfőbb eszközei, a megjelölt árura vonatkozó információkat tartalmazza tömörítve és azokat közvetíti is a fogyasztó felé. A védjegyek rendkívül jól alkalmazhatóak

reklám illetve marketing tevékenységek során. Az áruk minél jobb áron történő eladásánál kulcsfontosságú a vásárló belső meggyőződése is az adott terméken feltüntetett védjeggyel kapcsolatosan, és a védjegyhez való pszichológiai hozzáállása is nagy szerepet játszik a különböző védjegyekkel megjelölt áruk közötti választásban. Egy cég üzleti stratégiájának az elengedhetetlen elemei, hisz rengeteg módon felhasználható, az utcai hirdetőtábláktól kezdve a reklámokon át akár a szórólapokig.

Kiemelendő a védjegyek védőfunkciója is, hiszen jogosultjának kizárólagos jogot biztosít az alkalmazására és mindenki más viszont köteles ezt túrni és persze tartózkodni annak (jogosulatlan) használatától vagy egyéb zavarásától.

A védjegyfunkciók közül a megkülönböztető, az információszolgáltató, és a származás– illetve eredetjelző funkció a kereskedelem megjelenése óta jelen van a piacokon, amióta az ember kereskedelmi illetve alkotói tevékenységet folytat, ugyanis a *naturalis ratió*ból (természetes ésszerűségből) következik, hogy a különböző személyek saját áruikat megkülönböztessék mások termékeitől az értékesítés során. Megjelent az ókorban és a középkorban is a származás– és eredetjelző funkció, amelyek az amphora és téglapecsétek formájában valamint az *aedilis curules* és az *agoranomoi* (római és görög piacfelügyelők) által lefektetett szabályok révén tűntek fel. Ez utóbbi a rabszolgák adásvételénél került előtérbe, amikor az eladó köteles volt közölni a rabszolga nemzetiségét a vevővel, igazolva ezzel áruja eredetét.

Ezek mellett a minőségjelző funkciót hozta a felszínre az ókorban az *agoranomos*zok (athéni piacfelügyelők) tevékenysége, akik az áruhamisítást szankcionáló szabályaikkal meghatározott minőség biztosítására kötelezték az eladókat.

Nagyon halványan már észlelhető a vállalatjelző funkció is, abban a tekintetben, hogy az egyes árukon szereplő jelzések utaltak a gyártó vagy készítő személyére. Viszont ekkor még vállalatokról nem beszélhetünk, mégis például a középkori céhek esetében az adott céhnek a céhjelzése révén lehetett következtetni a megjelölt árut létrehozó céhre.

Tehát arra jutottam, hogy a modern védjegy egyes funkciói már az ókorban megjelentek. A védjegy mai funkciói közül a származást jelző funkciója, eredetjelző és minőségjelző funkciója már az ókorban felbukkant. A védjegy megkülönböztető funkciója is fellelhető, amikor valaki megjelölte saját áruját, ezzel megkülönböztethetővé tette azt mások áruitól. A rabszolgák adásvételénél, amikor az eladó köteles volt közölni a rabszolga nemzetiségét a vevővel, igazolva ezzel az áru eredetét, gyakorlatilag a rabszolga *titulusa* védjegyként szolgált, hiszen ugyanúgy információt szolgáltatott arról a rabszolgáról, amelynek a nyakába akasztották, mint ma a védjegyek az általuk megjelölt árurol. Ezek

mellett a minőségjelző funkciót hozta felszínre az ókorban az agoranomosok (athéni piacfelügyelők) tevékenysége, akik az áruhamisítást szankcionáló piaci rendelkezéseikkel igyekeztek kizárni az árucere-forgalomból a hamisított termékeket.

A források vizsgálata során tehát arra a megállapításra jutottam, hogy a védjegyeknek többféle előzménye is volt. Többek között az ókori piacfelügyeleti szabályok, a céhjelzetek, a könyvnyomtatásnak köszönhetően megjelenő nyomdákval kapcsolatos privilégiumok és a könyvnyomtatás során használt nyomdászjegyek is előzményeit képezik a napjainkban használatos védjegyeknek.

3. Miért nem jelent meg hamarabb a védjegy? Miért csak a XIX. századtól kezdődően beszélhetünk védjegyről?

A piacfelügyelők piaci szabályaikkal gyakorlatilag előírták az árujelzés használatát, amikor információk adására kötelezték az eladókat az áru minőségével, eredetével, származásával kapcsolatosan. Tehát a védjegy információszolgáltatási, származás- és eredetjelző funkcióját betöltő szabályok megalkotására kerültek mind a görög, mind a római piacfelügyelők által. Tehát funkcióit tekintve voltak ókori előzményei a védjegyeknek. Amely már részben választ ad azon kérdésre, is, hogy miért nem jelentek meg hamarabb a védjegyek? Ez előbbi információszolgáltatási parancsok révén előírt származás- és eredetjelzési kötelezettségnek megfelelően alkalmazott piaci megjelölések helyettesítették a védjegyeket, így az ezek védelmére irányuló védjegyoltalom létrejöttére ekkor még nem volt szükség.

Azzal kapcsolatosan, hogy miért csupán a XIX. században jelentek meg a védjegyek, elsőként az emberi alkotó tevékenység kibontakozását említeném, a különböző személyek által készített alkotások létrejöttét, amelyek kis- és nagykereskedelme hívta életre az árujelzők alkalmazását. Feltehetőleg azért csupán a XIX. században jelent meg a védjegy jogintézménye, mert ekkorra váltak elavulttá a korábbi rendelkezések, illetve a globalizálódás, a technikai fejlődés, a termékutánzás és a kereskedelem már akkora méreteket öltött, hogy elengedhetlenné vált e megjelöléseknek jogi oltalmat biztosítani.

4. Teljes körű védelmet biztosít-e a védjegyoltalom annak jogosultja számára?

Annak vizsgálata is fontos szempont volt számomra, hogy a védjegyoltalom teljes körű védelmet nyújt-e jogosultja számára? A joggyakorlat és a szakirodalom tanulmányozása arra enged következtetni, hogy a védjegyoltalom nem nyújt teljes körű védelmet annak kizárólagos jogosultja számára. Ugyanis bizonyos esetekben előfordulhat, hogy a

lajstromoztatott védjegy más névviseléshez való vagy egyéb személyhez fűződő jogát sérti, így hiába lajstromoztatta az érintett személy a védjegyét, annak használatától a bíróság el fogja tiltani.

5. Vajon mit kell bizonyítani egy védjegy megkülönböztető-képességének a sérelmekor?

Vajon a veszélyeztetést, magát a cselekményt vagy a kár bekövetkeztét kell bizonyítani? Ezzel összefüggésben, hogy mit kell bizonyítani egy védjegy megkülönböztető-képességének a sérelmekor, arra jutottam, egyetértve az Európai Unió Bíróságával, hogy elegendő a veszélyeztetést. Vagyis, azt kell bizonyítani, hogy fennáll annak a reális veszélye, hogy a fogyasztók a vitatott védjegyekkel megjelölt árukat egymáshoz társítják, amivel sérülhet a korábbi védjegy megkülönböztető-képessége. Hiszen azon védjegyes áruktól már képtelen lesz megkülönböztetni saját áruit, amelyeken a kérdéses védjegyek szerepelnek, mivel a fogyasztók úgy fogják észlelni, hogy a két védjegy azonos eredetű árukat jelöl. Ezzel az eredet- és származásjelző képessége is sérül a korábbi védjegynek.

Tehát elegendő a veszélyeztetés fennállásának a bizonyítása a sérelmet szenvedett fél által. További problémát fog jelenteni ebből következően, az ehhez szükséges bizonyítási eszközök meghatározása illetve ezeknek a bíróságok által való értékelése. A védjegy megkülönböztető-képességének méréséhez rendkívül gyors segítséget ad a Google alkalmazása.

III. Az értekezés témájában született publikációk

2014: „A védjegyoltalom történeti aspektusai és hatályos szabályozása” című tanulmány, amely letölthető: <http://dfk-online.sze.hu/doktori-muhelytanulmanyok-2015>.

2015: „A hatályos védjegyfogalom vizsgálata a jogtörténeti előzmények fényében különös tekintettel a védjegy vállalati jelző szerepére” című tanulmány.

Profectus In Litteris VII. Debrecen. 2015. 25-31. p

2016: „A védjegyek bejelentésére és lajstromoztatására vonatkozó eljárásjogi szabályok reformja” In: Eljárásjogi Reformok. Szeged. 21.-29. p

2016: „Egy különös védjegyper a XIX. században” Profectus In Litteris VIII. Debrecen. 25-32. p

2016: „A védjegy mint a vállalkozói arculat tükrözője” In: Doktori Műhelytanulmányok. Győr. 2017. 27-39. p

2018: „Védjegyjog a játékpiacon: Hatályos védjegyjogi szabályozásunk alapjai egy jogeset tükrében” In: Görög, Márta; Mezei, Péter (szerk.) A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései. Szeged. Iurisperitus Bt. 2018. 78-91. p

UNIVERSITY OF SZEGED

Doctoral School of Law

dr. Árkosy Lilla Anna

From Ancient Signs to Trademarks

Theses of doctoral (PhD) dissertation

Supervisor: Prof. Dr. Éva Jakab
Head of Department, Professor

Szeged
2019

Substance

I. The subject and structure of the thesis

My research focuses on the legal protection of intellectual products and trademarks created as a result of human intellectual creativity. First of all my personal interest was the aspect of my choice, and the unpredictability of this topic was also a reason for choosing this topic. The aim of my research was mainly to show the creation of a trademark as a legal institution. I tried to reveal all relevant antecedents that affected the creation of the trademarks.

1. Applied research methods

Turning to the research methods I used, that being the legal-historical approach to analyze ancient history and the Hungarian legal regulations of the formation of trademark law, articles of law and the rules of international law are all related to the subject.

I used the law-comparative research method when I analyzed the legislation of the European Union and international conventions. As a result, I have come to the conclusion that each country enjoys a very comprehensive and consistent regulation of the legal system of the trade mark, which is the result of the Paris Convention, which has made an international industrial property protection in 1883. Thus the identity of national regulations became the main rule. Due to this, each country made very similar regulations to the rules of other countries.

2. A comprehensive presentation of the thesis

Chapter I The concept of intellectual creation in antiquity

In this section, I have described specific rules for intellectual works and ancient markets. I began with the philosophical foundations of intellectual creation and intellectual property, and then I have analyzed the immortality of property in antiquity. I found many examples of intellectual activity and the creation of intellectual things in ancient times. Intellectual property rules were unintentional, not a uniform section of the law yet. Provisions on intellectual property could also be found in the rules of property law and in the law of obligations, so I analyzed the legal provisions of the law of property and the law of obligations. In property law, such regulations have arisen in connection with the acquisition of property, for example, special rules for paintings have been established in antiquity, which also served as a guide for future legislation. In the antiquity there were contracts which resulted an intellectual creation. These products were also saled and marked with various signs.

Chapter II Protecting Creators in Ancient Rome

In the context of the protection of the creators, most authors have voiced the legal defenselessness of the ancient artists and their only moral protection. However, both the *actio iniurianum* and the *actio furti* have provided legal protection to ancient artists. These legal protections were not specifically regarded as actions for the protection of intellectual property or copyright. Specifically, spiritual value has not really been defended, but it has received legal protection through the work of intellectual creation.

Thus, *iniuria* was a delictum that deliberately violated the personal rights, honor, goodwill and personal integrity of a free man. Iustinian also mentioned in his book: the Institutes: "And finally, there are many other ways in which to perpetrate personal injury." These ways were for example when somebody hurt the honor or reputation of the creator or when somebody used a famous author's name incorrectly or did not use it at all. It also happened when somebody displayed other author's works as his own.

Actio furti was another legal tool to protect the ancient authors. With the action of theft, the creator of the work could sue in the case of theft, when somebody stole his or her manuscript. These acts were seen as interference with another person's personal affairs, defamation, and not as a violation of personal rights like in the modern sense. With the recognition of property rights as an entitlement and legal institution, the punishment for theft (*furtum*) was soon also recognized. The author's rights to the artwork have been damaged, and, with the use of the current term, the author and the property rights of the creator of the work of art have also been impaired. However, we are faced with a dogmatic problem if we look at it more closely, because the object of the theft can only be a movable and physical thing which is owned by others. For this reason, it is questionable whether the publication of the author's manuscript without permission constitutes as a theft. The owner of a manuscript, which was stolen from him, could sue the person who stole the manuscript with the *actio furti* along with *rei vindicatio*, and could claim his own creation, the manuscript. Although intellectual property has not yet been granted legal protection, but the creators may have been granted legal protection in some cases.

Nowadays, two types of permissions are associated with the creator's name. One of these is the positive right when the creator, as the creator of the given thing, is being shown on his own artwork. The other, is the negative right, which is not to include names that are not the name of the real creator. The former is called the right to name naming and most of today's countries provide special protection for it by the law. Both entitlements were also known in ancient Rome, but they were regarded as social norms without state enforceability.

When the flourishing of book publishing began and the authorship of books in bookshops became a financial problem, the concept of plagiarism was formed. At this age, plagiarism had been used with terminology in the event when the author's right to name has been violated. A person has committed plagiarism if he or she presented the creative work of others as his or her own, or if he quoted from a work of art without naming of the creator. In other words, in the antiquity, the illegality of intellectual property, the so-called "spiritual theft" phenomenon was classified as *plagiatum*. The term plagiarism itself comes from *Martialis'* pen, he used this term, when somebody stole his works and published them in a different form, without any mentions about the real creator.

Chapter III The roots of copyright in antiquity

In this chapter I searched the answer for the next question: when did the development of copyright begin? Most people believe that it began in the 15th century. The legal development began in the 19th century and copyright in the modern sense did not exist in ancient Rome. I entirely agree with this statement, but the preconditions for the creation of copyright have begun in antiquity. I concluded that there is no reference in the legal sources to the legal determination of the rights of authors and artists. In the absence of this, however, there are literary and philosophical sources suggesting violation of the rights of authors and mentioning many cases. For example, one case of counterfeiting appeared at *Martialis*. He mentioned that someone manifested himself as an actor on the creation as someone who created it. Here, in my opinion, it was not the abuse of the name of the creator, but rather the absence of a true indication of the creator's name and the indication of the name of the counterfeit on the artwork. This phenomenon has to be distinguished from the fact that they use the name of an author, or they publish a poor quality, poor work under their name, which may even damage their reputation as well.

Chapter IV Origin and Counterfeiting in antiquity

In order to combat counterfeiting or other unlawful acts, the rules of the ancient market supervisor appeared, which already banned counterfeiting. In this section I was looking for an answer to the ancient history of trademarks. I have tried to find out how the protection of consumers and market products was resolved in antiquity. As well as researching the solutions which developed in antiquity in order to suppress counterfeiting. Counterfeiting is not a new thing, and traders have been trying to get larger profit from it from the start. For the sake of greater profit, it has happened many times that counterfeit products have been

introduced to the markets. In ancient Greece, agoranomas were the supervisors of the marketplaces, and they controlled all the things at the market, and they also supervised the sales transactions. Several antique authors were also mentioned agoranoma, including the fact that there were market supervisors in approximately one hundred and twenty cities. Five market supervisors were drawn in Athens since a relatively high number of 'office staff' was due to the diversity of their duties and the congestion of the Athens market: 'to supervise all commodities so as to sell only clean and unadulterated articles.' In general, this law of Athens was largely free of technical complexity. This is also reflected in the Athens trade regulations. The market surveillance laws in force on the Athens market were for goods offered for sale on every market, creating a monopoly for real products.

After all, agoranomas have excluded counterfeit goods from trade. These anti-counterfeiting rules have a similar function in commerce today as quality certification, as well as trademarks of origin, which also aim to reduce the number of counterfeit products to a minimum. The presence of anti-counterfeiting rules laid down by these agoranomas confirm the fact that anti-counterfeit goods had the same problems in antiquity as in our world today. Eliminating counterfeit products is a very difficult task for the authorities in the modern world. Nowadays, the emergence of advanced technology and industry, which makes counterfeiters very similar to the original goods, makes the work of the authorities more difficult. Despite the lack of modern technology, agoranomas were also in a rather difficult situation, as the detection of counterfeiting and market fraud was not easy in ancient Greece either. These fraudulent acts have also made it possible to sell less fresh products by deceiving the bona fide customers. These widespread human behaviors have triggered the widespread task of Greek market supervisors. However, counterfeiting was not the size required for the legal protection of trademarks in antiquity. However, these anti-counterfeiting rules can be considered as precedents for trademarks. The control of commodities involved in commodity circulation was the most important task for market supervisors. This is evidenced by Aristotle's writings: "It is their duty to enforce laws on all commodities so that only clean and unadulterated articles are sold." In addition, they had to pay attention to the illegal acts of counterfeiters besides counterfeit products. It was also referred to by Athenaeus when he mentioned a law that banned fishermen from watering the fish to be sold, because if it was constantly watered, it seemed more fresh. Such an act was already a forgery. "Because whoever fakes anything on the market is lying and cheating, and when the gods are sworn to swear, defying the laws and prohibitions of market surveillance, they are not ashamed of themselves or the gods." So the ban on the marketing of counterfeit goods appears and the law

referred to by Athenaeus underlines that the practice of less fresh fish was considered to be illegal.

The nature of the multifaceted roles of agoranomas included the specialties of ancient societies, the merger of political, religious, economic and legal sectors. In other words, in the absence of trademark protection, they tried to provide protection to the products on the market and to their customers through state supervision. This was also due to the fact that there was no separate economic sphere, but it appeared in other social conditions. This is very well reflected in the responsibilities of market-based, criminal and law enforcement agencies. In order to eliminate the inequalities that arose in the trade of goods, a great deal of state control was required, which was accomplished by the position of the agoranomas in ancient Athens.

In ancient Rome the supervisors of the markets, so called the *aediles curules* created rules for market surveillance. By these market supervisor rules the sellers were obliged to disclose certain information on the subject of the sale. This information provision function is also one of the most important tasks of today's trademarks, as trademarks also provide compressed information about the product they designate. Furthermore, it should be emphasized that the information function of the trademark was manifested by the fact that it conveys symbolic information about the goods bearing the trademark to the user. This is not an exhaustive information, because the trademark only expresses compressed information, which is also symbolic in nature. In this chapter I analyzed that the rules of market order created by *aedilis curulis* have the same importance in antiquity as the trademarks today, because they obliged the sellers to give information about the given products to the buyer. And this is common in them. If the legal institution of the trademark itself had not existed at that time, its functions, which eventually led to the creation of this legal institution, would already be clearly present. The information provision function of the trademark was provided by the rules of *aedilis curules* according to the expectations of the age. The vendors were obliged to provide the information specified by their regulations, so there was no need for a trademark because the vendors informed the buyers in various ways, orally, in writing, or by using various signs on their products.

The protection was provided by these rudimentary market rules so the legal protection afforded by the trademark was not necessary yet. Nonetheless, the use of various labels become common in the markets. However, they can only be seen as the forerunners of trademarks. Confirming the established market habits, *aediles curules* created its own market regulations that provided consumers with information and protection appropriate to this era. Thus, there were not any trademarks or other markings to be used in the trade, but they tried

to inform the traders in various ways about the goods they were selling on the market. It was probably not necessary to use the trademarks at that time, because the trade was still much smaller than it is today. Markets had great importance in ancient Rome, because demand and supply met here. There were no trademarks, advertisements, posters, and marketing techniques at that time. Everyone on the market was able to sell things or buy what they just needed. However, it was not only an economic, commercial role for marketplaces in people's lives, but also a social function. The social role of the markets, the practice of religion there, is due to the sacred function of the market. There were fixed dates for different major religious festivals in the year, when major fairs took place, with large crowds. Otherwise, weekly markets were held. The *aediles curules* were the officers of Rome who were in control of the public order of the markets. Their function as market supervisor was the most important in their former function, it had a great importance despite the sacred roots of office. They created rules for the market, and by these rules the sellers had an obligation to provide information of the product they were selling. Especially when the subject of the selling had special parameters or any characteristic.

It was also important to indicate where the slaves came from because this parameter was often an important aspect of the customer's choice. The edict also took this into account by obliging all of the sellers to communicate with the customer about the nationality of their slave. In addition to this, a slave-keeper also had to know where he sold the product or from where he bought it, because keeping slaves of the same origin could cause discomfort at the same place. Ulpianus considers the slave's nationality to be essential only because certain prejudices against certain nationalities in his age have prevailed. The Market supervisors of Rome made the designation of origin mandatory by creating an obligation to indicate origin. This is an important feature of today's trademarks, which is now starting to return from ancient times. This is already the appearance of the third trademark function in antiquity, after the appearance of the information and quality indicator function. As it is today, it has either deterred the buyer from buying or has been encouraged by the nationality of the slave.

Chapter V Industrial Property Protection: Trademark

This chapter is the most important part of my dissertation. In this section I have analyzed the history of trademarks, after the sketched outlines, how the trademarks were created, since an image, pattern, or sign invented by a person can be considered as an intellectual creation. Trademarks are being protected by trademark law. Trademarks belonging to the group of signs, which can distinguish products from each other. The history of trademarks is the same

as the history of trade. It is closely associated with it, since certain signs and marks have been used in ancient times. Traders and craftsmen have already sought to mark their own merchandise in the course of trade, so that they can be distinguished from the goods which were made by other craftsmen. So the goods which were sold in the commercial transactions often contained different indications given by the merchants on their creations, which provided information about the designated work and its origin. Signs of these aspirations have survived since ancient times. This is supported by the signs of pots which were found in the settlements near Korinthos, which contained the symbol of a craftsman, who put these signs on his pottery products. The Corinthian craftsman provided his works with his own symbol, so that the costumers could distinguish these products from the merchandise manufactured by others, and could recognize the high-quality merchandise with distinctive signs.

In the rich material of ancient labels, I have highlighted three typical examples of typical and economic life and commodity-exchange turnover: amphoras, wines and bricks. The amphoras were commercially available for the delivery of essential food items (oil, wine, fish sauce, etc.). So the amphorae, ceramic coarseware jars were used for transporting a range of goods, providing the most abundant and meaningful archaeological data on the nature, range, and scale of Roman inter-regional trade in commodities such as olive oil, wine, marine products and fish sauces, preserved fruits, etc. Amphorae were most heavily used in long-distance transport, especially maritime or riverine, and are thus an effective guide to regional economic activity. The contents were clearly intended to be recognizable from the distinctive outward appearance of the most common amphora types, though painted inscriptions were sometimes added to the jar. The epigraphic evidence associated with amphorae (stamps on the vessel and on the stoppers (see below), painted inscriptions) adds further to their value in studies of the economy. Most amphorae share a number of common features: a narrow mouth, two opposed handles, thickish walls for strength, a tapering base (often a spike, though some amphorae had flat bottoms) to facilitate pouring and stacking in ships. Size and weight were important; amphorae were designed to be portable by one or at most two individuals. The classification of amphorae is an important area of Roman *pottery research and the diagnostic characteristics, fabrics, provenance, date-range, contents, and outline distribution patterns are now reasonably well established for numerous examples.

Ancient Roman wine was frequently transported in amphorae for trade and storage. Amphoras underwent a number of different shapes according to the period they were manufactured and the region where they were produced. The materials used for manufacturing them also had different uses, for example transport of wine, olives and other

products. Figures on finds in particular places naturally provide incomplete information. Before we can use such evidence, we need to know the periods during which import took place, the times when it was at its peak, etc. The ancients of course had reference lists of the dating authorities named on stamps, but the essential parts of these records have not been found. As evidence for dating jar shapes, though not stamps, may be mentioned the destruction of Pompeii and Herculaneum and several of the early Roman types found in the excavations of the Athenian Agora. Finds from such dated groups at the Agora make it possible to follow evolution in the shapes of many classes of amphoras. One of the most interesting is in fact the series from Chios, the changing form of the jar being faithfully depicted on the coins of this state.

The "trademark" of the producer and the distributor has greatly promoted consumer orientation and quality protection. Wine was one of the most important folk food items in antiquity, since the hygienic problems of drinking water were solved by the disinfecting effect of wine. However, in addition to cheap wines serving mass consumption, there has been a significant market for quality wines. A legal problem may have arisen in connection with these, if the quality was indicated on the container and it did not contain that quality or if there were a bad liquid in the container. Higher quality wines have been exported beyond the sea to distant provinces. In this market, branding and counterfeiting were always present. It is therefore instructive to look into the world of wines. In addition, bricks represented a basic commodity for the construction industry: quality protection was also sought through the branding of high-quality manufacturers.

With the emergence of the medieval guild system, every use of the figures was rebounded, as all guilds displayed their own guilds on the creations they produced, and in some cases, the authorities ordered that certain preparations be labeled to identify, exactly the identification of their manufacturer.

Trademark Laws were launched worldwide: in 1857 in France, then in England, in 1868 in Italy, in 1870 in Germany, and in 1879 in Romania. There is a legal gap in our country, because we made the rules that regulate the creation and use of intellectual creations which contain a new idea of somebody, later. The precondition for this area of intellectual property law, including the protection of industrial property rights and copyright, was the development of trade and commercial law.

The evolution of trademark law is closely linked to the evolution of trade and industry. The domestic legislation has already happened in the 18th century. Since the beginning of the 20th century, it has paid attention to the regulation of trade, but until then, the statutes of the cities

and the traditions accumulated so far served as a source of law. Thus, in Hungary, the tradition of commerce and the statutes issued by different cities formed the basis of commercial law. The creation of commercial law was a huge step for the development of trademark law, since various terms were applied to this profession. The essence of the relationship between the two is that the trade turnover has led to the development of trademarks and trademark law. The increasing production and the increase in the number of commodities on the markets have made it necessary to distinguish the products from each other in the course of trade. Farming and commodity turnover, sales and other transactions between individuals, states and countries had quickly become globalized, the borders had been crossed over, so the countries have been forced to establish uniform, universal provisions and incorporate their own national legal systems into the rules of other countries. In the rest of the dissertation I dealt with the history of trademark law in Hungary and the trademark law of a few countries. Then, without completeness, I have analyzed the domestic and foreign law cases that have been ruled out by the case law of the Court of Justice of the European Union.

II. Set up theses:

1. When the human creative activity unfolds, is the right of the owner of the material thing or the personal legal aspect more pronounced?

I was also looking for the answer to this question: is the right of the creator or the owner of the material stronger? In other words, which entitlement undermines the success of another? And this is also related to my other question, that in the different ages, the right of the matter owner or the protection of the authors personality is more pronounced in the collocation of these two rights? In this context, it can be said that it has been extremely difficult to move from time to time to a value-based approach that already reflects an extremely modern approach. On the basis of this, at first the person's right who owned the material thing was stronger and the main rule was in antiquity that to whom the thing was, got the created creation too, so the creation was also belonged to that person, who owned the material, and the author of the writing or poem did not get anything. Exceptionally, the paintings were not subject to the general rule, and in the case of paintings, the image became the painter's property. So if somebody painted a beautiful picture of art to another person's property, the painter got the picture, but the artist had to pay the cost of the board or the thing belonged to somebody else. Finally, with the passage of time, the personal side became increasingly

strong, and the intellectual value itself became more and more appreciated regardless of its carrier.

In addition, I have examined whether the client of the given intellectual creation should continue to respect the rights of the creator? Because after the order, the creator transfers the property of his work to the customer, so the new owner of the product can do anything with his own until others are offended.

2. Are there any ancient antecedents of trademarks, at least in terms of their functions?

The trademark itself, as a legal institution, has a lot of functions, which have become more and more over the time. When did these functions appear? We can't talk about a trademark in the 19th century. However, as a result of my research, I realized that certain functions of the modern trademark appeared in ancient times. Traditionally, trademarks had only three main functions: origin and quality labeling, discrimination and provision of information. The origin function is related to the origin of the marked item, which is why the trademark today informs the customers about which company produces the goods. Another important feature is the quality guarantee, which guarantees a certain quality. The distinctive character that makes it possible to distinguish between the goods is also very important. Due to its distinctive function, the trademark is capable of distinguishing goods and services from other goods and services. Causing competition between the sellers based on this feature of the trade mark. It can be easily chosen by costumers and it also informed the competitors, and today this is the most important legislation element, and this is the essential requirement of trademarks. Thus, in my view, the distinctive function of the mark is the most important. It is also important to provide information because the trademark contains compressed information, but it does not come out sharply from the previous features. The merchenting function, which significantly increases the salesability of the goods, is also essential. This feature is most prominent when a new competitor appears on the markets, because consumers are more confident about the already well-known trademarked goods compared to the unknown goods. The extraordinary importance of the trademark functions of trademarks is underpinned by the statistics on foreign trade of the former socialist countries, according to that, trademarked goods could be sold at a price 15-20% higher than non-trademarked neutral goods. For this reason, freshly-competing competitors have to try to carry out appropriate advertising and marketing activities, which are supported by trademarks. In capitalist terms, trademarks are provided by the trademarks of a trademark-owned company.

Under the corporate signage function, the trademark establishes a link between the product, service, and the company that produces it. Trademarks are often associated with a certain quality or specialty or other feature, which usually gives consumers a preference for a branded product. This quality protection function is not part of the legal functions of the trademark, but it is part of an economic nature, because it is impossible to have constant control over putting trademarks only on good quality goods and services. In fact, a trademark is a kind of security for the buyer to get good quality products and so it is worthwhile to pay more for it or to obtain it, even if it is more difficult.

As a fourth major feature, the advertising function deserves to be mentioned, as trademarks are the main means of advertising, containing information about the marked goods and also conveying them to the consumer. Trademarks are extremely useful in advertising and marketing activities. When sellers are selling goods at the best possible price, the buyer's internal belief is also key to the label on the product and the psychological attitude to the trademark plays a major role in the choice of the goods marked with the different trademarks. An essential part of a company's business strategy is that it can be used in many ways, ranging from street billboards to advertisements to leaflets.

Trademark functions are distinguished by the information provider and the origin marking function has been present on the markets since the appearance of the trade. Since the trader has been engaged in commercial and creative activities it follows from natural rationality that different goods should distinguish from the products of others during the sales. Origin marking functions appeared in ancient times and in the Middle Ages, appearing in the form of amphora and brick seals.

Important rules had been laid down by the *aediles curules* and the *agoranomas* (Roman and Greek market supervisors). At the sale of slaves the seller was obliged to communicate the slave's nationality to the buyer, thereby certifying the origin of his goods.

The company indicator function is also very important because the markings on each item often refer to the identity of the manufacturer or maker. However, we can not talk about companies at this ancient time, but in the case of the medieval guilds, for example, it was possible to refer by the marked product to the guild that created the marked goods.

I have come to the conclusion that some of the features of the modern trademark have already appeared in antiquity. Some of the features of the trademark, for example the function of origin, the indicator of origin, and the quality indicator have already appeared in antiquity. The distinctive function of the trade mark can also be found when someone has identified his own product, and distinguished it from the goods of others. Of these trademark features, the

distinctive, information provider, quality, and origin markers have already appeared in the form of amphora and brick seals in antiquity and in the Middle Ages, as well as the rules laid down by the *aediles curules* and agoranomas (Roman and Greek market supervisors). Practically the slave's title served as a trademark, as it provided information about the slave as today on the goods they mark. In addition to this, the agoranomas (market supervisors in Athens) brought the quality mark function to the market, obliging sellers to ensure the quality defined by their sanctioning rules.

The company indicator function is also faintly visible in that the indications on the individual commodities refer to the identity of the manufacturer or maker. Thus I came to the conclusion that the trade marks had several precedents. Among other things, antique market surveillance rules, guild guides, print privileges related to book printing, and printing stamps used in book printing are also a precursor of today's trademarks.

3. Why did trademark not appear sooner? Why only in the beginning of the 20th century, can we talk about a trademark?

Market supervisors practically required the use of the trade mark with their market rules when they required vendors to provide information on the quality and origin of the goods. So the rules of information, and the origin marking functions of the trademark were created by both the Greek and the Roman market supervisors. So, in terms of its functions, there were ancient antecedents to the trademark. Which already partly answers the question of why did trademarks not appear sooner? The signs used in accordance with the origin marking obligations imposed by the former information orders replaced the trade marks, so they were not necessary at that time. So that is why only in the 19th century can we talk about trademarks. I would like to mention the emergence of human creativity, the creation of works by different individuals which led to the use of trade marks, probably only in the 19th century. In the 19th century, the legal system of the trademark appeared, because by that time the previous regulations became obsolete, and globalization, technical development, product imitation and trade became so large that it became essential to provide legal protection for these signs.

4. Does trademark protection fully protect its proprietor?

It was also an important consideration for me to ensure if trademark protection provides full protection to its holder or not. The study of jurisprudence and literature suggests that trademark protection does not provide full protection to its exclusive owner. In certain cases,

it may be that the registered trademark infringes other rights, for example names or other personal rights, and the court will prohibit the use of the trademark.

5. What should be the evidence of a breach of the distinctive character of a trademark?

In the context of what has to be proved in the infringement of the distinctive character of a trade mark, I have come to the same conclusion exactly as the Court of Justice of the European Union did, so it is the risk that we have to be prove. In other words, it must be demonstrated that there is a real risk that consumers will associate the goods covered by the marks at issue with each other, which may undermine the distinctive character of the earlier mark. It will be impossible for branded goods to distinguish their own goods which are covered by these marks, since consumers will notice that the two marks designate goods of the same origin. This also undermines the origin mark's ability to display origin.

III. Publications on the topic of the dissertation

2014: „A védjegyoltalom történeti aspektusai és hatályos szabályozása”: <http://dfk-online.sze.hu/doktori-muhelytanulmanyok-2015>.

2015: „A hatályos védjegyfogalom vizsgálata a jogtörténeti előzmények fényében különös tekintettel a védjegy vállalati jelző szerepére”

In: Profectus In Litteris VII. Debrecen. 2015. 25-31. p

2016: „Az isteni és az emberi jog konfliktusa Aiszkhülosz: Leláncolt Prométheusz című művének tükrében” In: Jog és Irodalom II. Szeged. 11-21. p

2016: „A védjegyek bejelentésére és lajstromoztatására vonatkozó eljárásjogi szabályok reformja” In: Eljárásjogi Reformok. Szeged. 21.-29. p

2016: „Egy különös védjegyper a XIX. században” In: Profectus In Litteris VIII. Debrecen. 25-32. p

2016: „A védjegy mint a vállalkozói arculat tükrözője” In: Doktori Műhelytanulmányok. Győr. 2017. 27-39. p

2018: „Védjegyjog a játékipiacon: Hatályos védjegyjogi szabályozásunk alapjai egy jogeset tükrében” In: Görög, Márta; Mezei, Péter: A szellemi tulajdonvédelem és a szabadkereskedelem aktuális kérdései. Szeged. Iurisperitus Bt. 2018. 78-91. p